

Sylwester Czopek, Katarzyna Trybała

Sprawozdanie z sondażowych badań wykopaliskowych przeprowadzonych na wielokulturowym stanowisku nr 3 w Zwięczycy, pow. Rzeszów

Stanowisko nr 3 w Zwięczycy, gm. Boguchwała, pow. rzeszowski zostało odkryte w 1965 roku przez Tadeusza Aksamita, który znalazł na powierzchni kilka fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej. W czasie badań Archeologicznego Zdjęcia Polski (obszar 104–76, nr stan. na ob-

szarze 13) prowadzonych przez Antoniego Lubelczyka w roku 1984 ustalono zasięg stanowiska i zebrano z powierzchni materiał „prahistoryczny”, datowany na epokę brązu i wczesną epokę żelaza oraz wczesne średniowiecze. Później stanowisko było kilkakrotnie inspekcjonowane. W trakcie inspekcji

Ryc. 1. Zwięczyca, stan. 3. Lokalizacja stanowiska
Abb. 1. Zwięczyca, Fundst. 3. Lokalisierung der Fundstelle
Рис. 1. Звенчица, пам. 3. Местонахождение памятника

zwracano uwagę na większy zasięg materiału zabytkowego na powierzchni stanowiska oraz występowanie ceramiki neolitycznej i wytworów krzemiennych.

Stanowisko leży na terasie nadzalewowej Wisłoka, zajmując wschodnią i centralną część dużego cypla (ryc. 1). Ponad dno doliny obszar ten jest wyniesiony około 20–30 m, a jego wysokość bezwzględna waha się od 210–230 m n.p.m. Bezpośrednim powodem podjęcia ratowniczych badań wykopaliskowych była potrzeba dokładniejszego poznania stanowiska w zakresie zajmowanej przestrzeni, jak i chronologii, w obliczu realnego zagrożenia wynikającego z rozszerzania się zabudowy podmiejskiej (Zwiężczyca jest miejscowością graniczącą z Rzeszowem).

W dniach 1.09–2.10.2003 badania wykopaliskowe przeprowadziła wspólna ekspedycja Muzeum Okręgowego w Rzeszowie i Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Ogółem przebadano 240 m² powierzchni stanowiska, zakła-

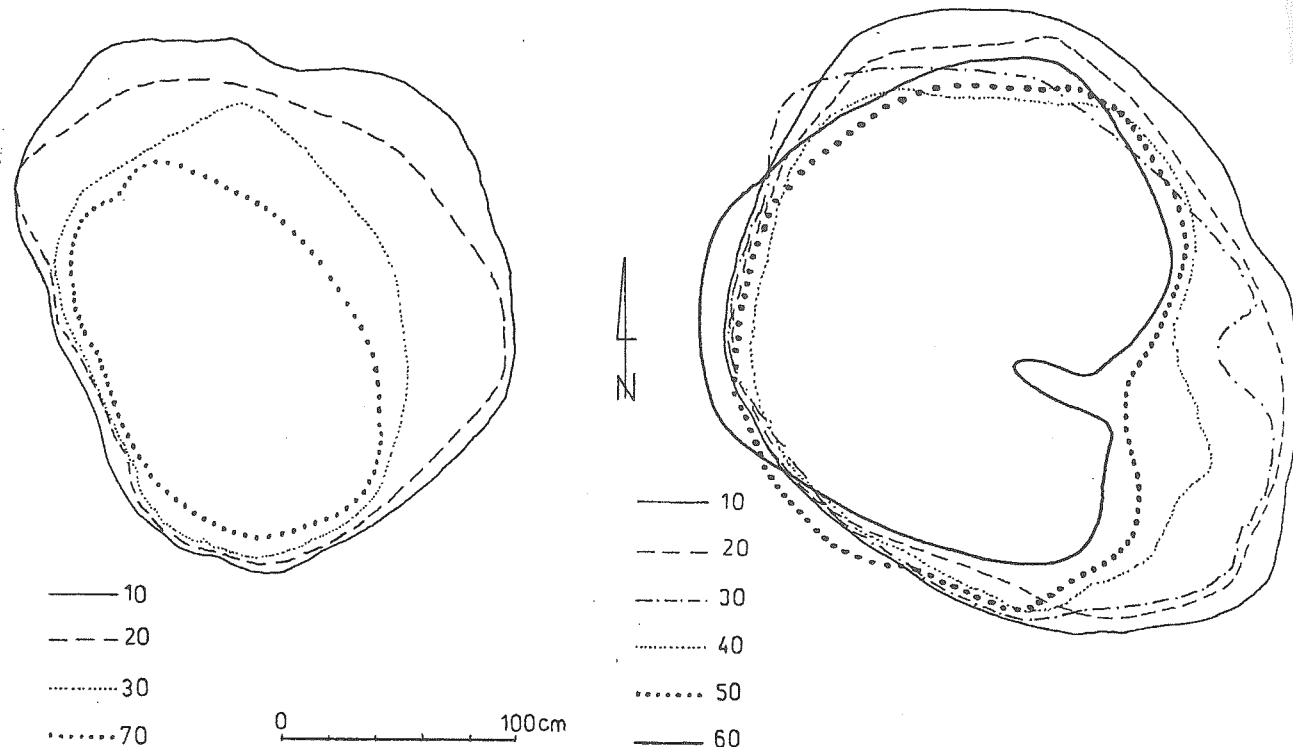
dając 9 wykopów w dwóch sektorach badawczych. W części centralnej stanowiska rozmieszczono 6 wykopów o wymiarach 10 x 2,5 m, wzdłuż wytyczonej osi badań N-S, tak aby obserwacje stratygraficzne mogły być odnoszone do szerszej przestrzeni (10 i 20 metrowe odległości między wykopami).

W drugim sektorze, obejmującym część wschodnią, tj. krawędź i stok terasy, założono trzy wykopy: dwa o wymiarach 5 x 2,5 m oraz jeden 10 x 5 m. W pierwszym przypadku chodziło o sprawdzenie bezpośredniego „zaplecza” wyraźnych zaciemnień warstwy kulturowej na stoku terasy. Na jednym z nich założono wspomniany, największy wykop. Eksplorację prowadzono warstwami mechanicznymi w obrębie wydzielających się warstw naturalnych, które były podstawowymi jednostkami ewidencyjnymi. Wydzielające się obiekty kopano warstwami mechanicznymi, dokumentując każdy poziom. Wyniki badań w wymienionych sektorach wyraźnie się od siebie różnią.

SEKTOR CENTRALNY

We wszystkich wykopach w tej części stanowiska zaobserwowano podobną stratygrafię oraz zbliżony materiał zabytkowy. Pod warstwą orną wystąpiła tu warstwa podglebia (właściwa warstwa kulturowa), a pod nią znajdował się gliniasty calec. W wykopie 3 warstwa podglebia nie była czytelna, a bezpośrednio pod oraniną zarysował się duży obiekt (nr 1). Natomiast w wykopach 5 i 6 była wyraźna, dosyć gruba warstwa spływowa, przykrywająca obiekty, co ma zapewne

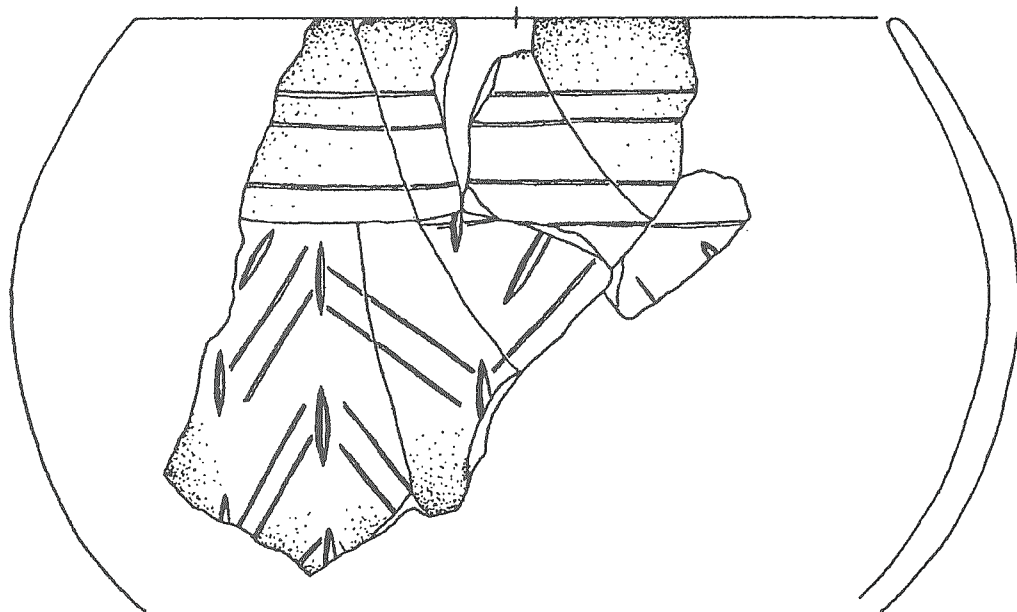
związek z brakiem warstwy w wyższej partii stoku (wykop 3). Rysujące się obiekty były łatwo wydzielane ze względu na charakterystyczne przebarwienia, wyraźnie różne od żółtej, cielcowej glinki. Zewidencjonowano 33 obiekty (niektóre zostały w kolejnych etapach eksploracji podzielone na odrębne – a i b). Część z nich została przebadana we fragmentach (np. jama nr 6a, 6b, 25). Inne nie były eksplorowane w ogóle (np. obiekty nr 2a, 13). Zdecydowaną większość przebadano

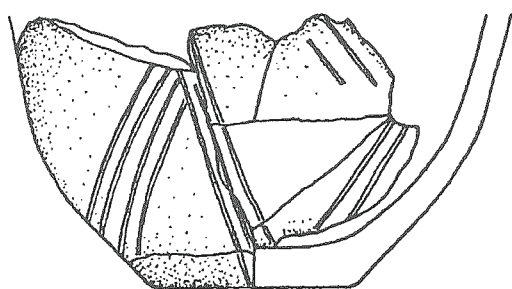
Ryc. 2. Zwiężczyca, stan. 3. Rzuty poziome obiektów 2 (a) i 4 (b) na różnych głębokościach
Abb. 2. Zwiężczyca, Fundst. 3. Grundrisse der Objekte 2 (a) und 4 (b) in verschiedenen Tiefen
Рис. 2. Звенчица, пам. 3. Планы объектов 2 (a) и 4 (b) на разной глубине

części
ymia-
k aby
erszej
ami).
ia, tj.
o wy-
przy-
ecza”
erasy.
y wy-
nymi
e były
ające
entu-
orach

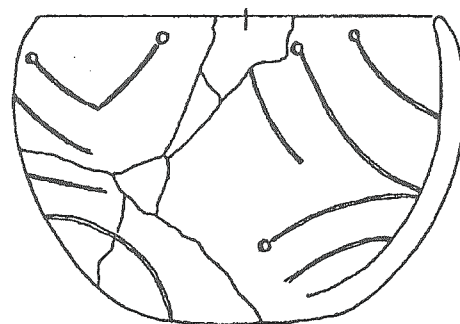
wykop
ględu
żółtej,
re zo-
rębne
entach
ogóle
adano

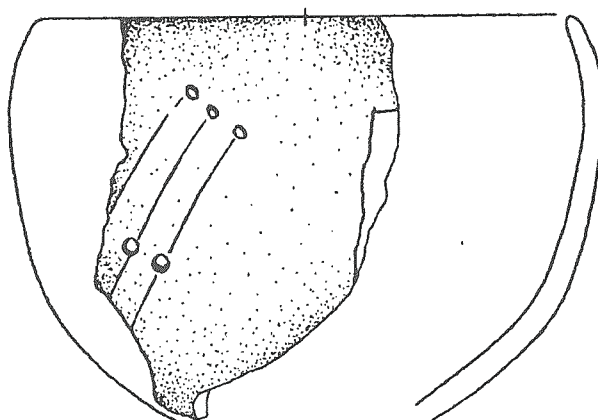
1

2

3

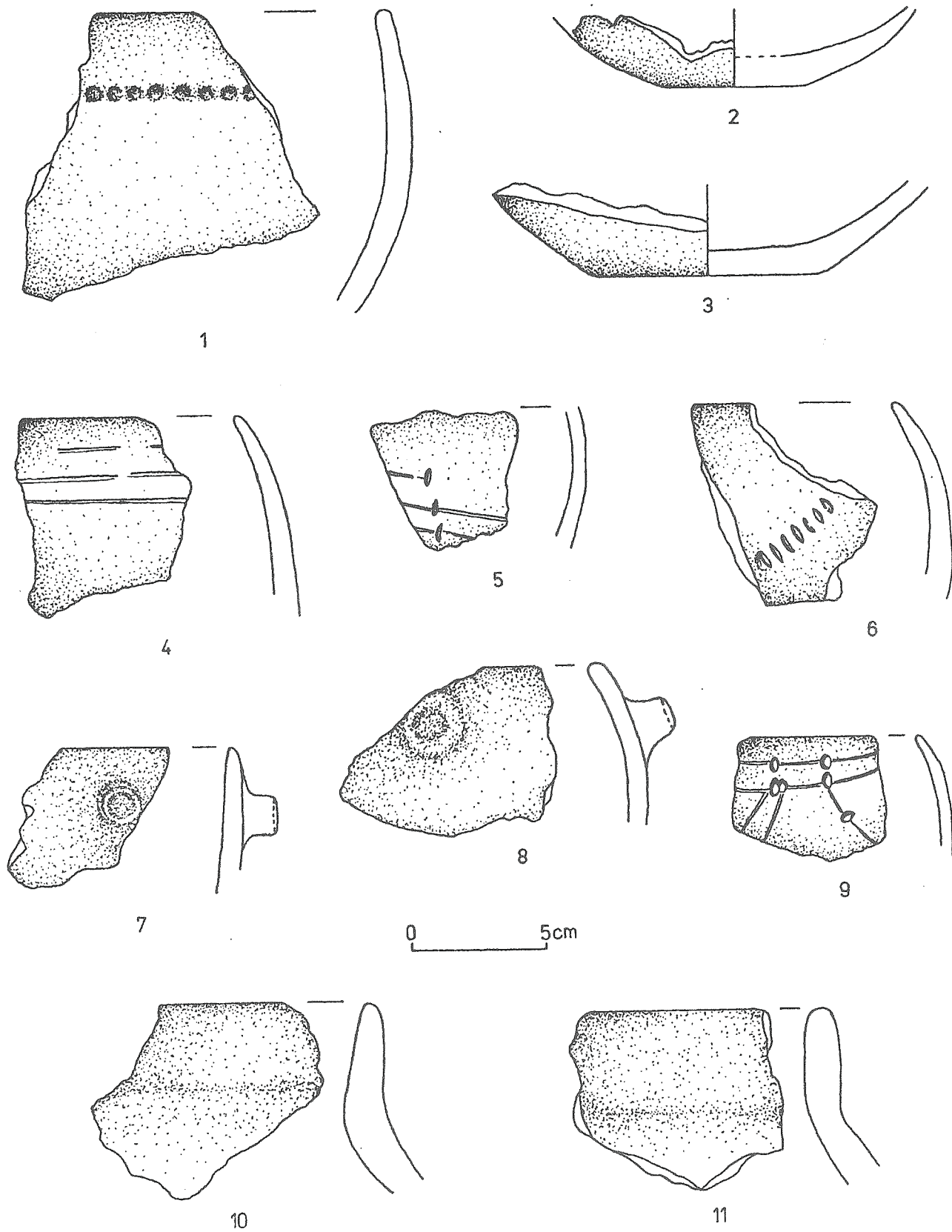
4

0 5 cm

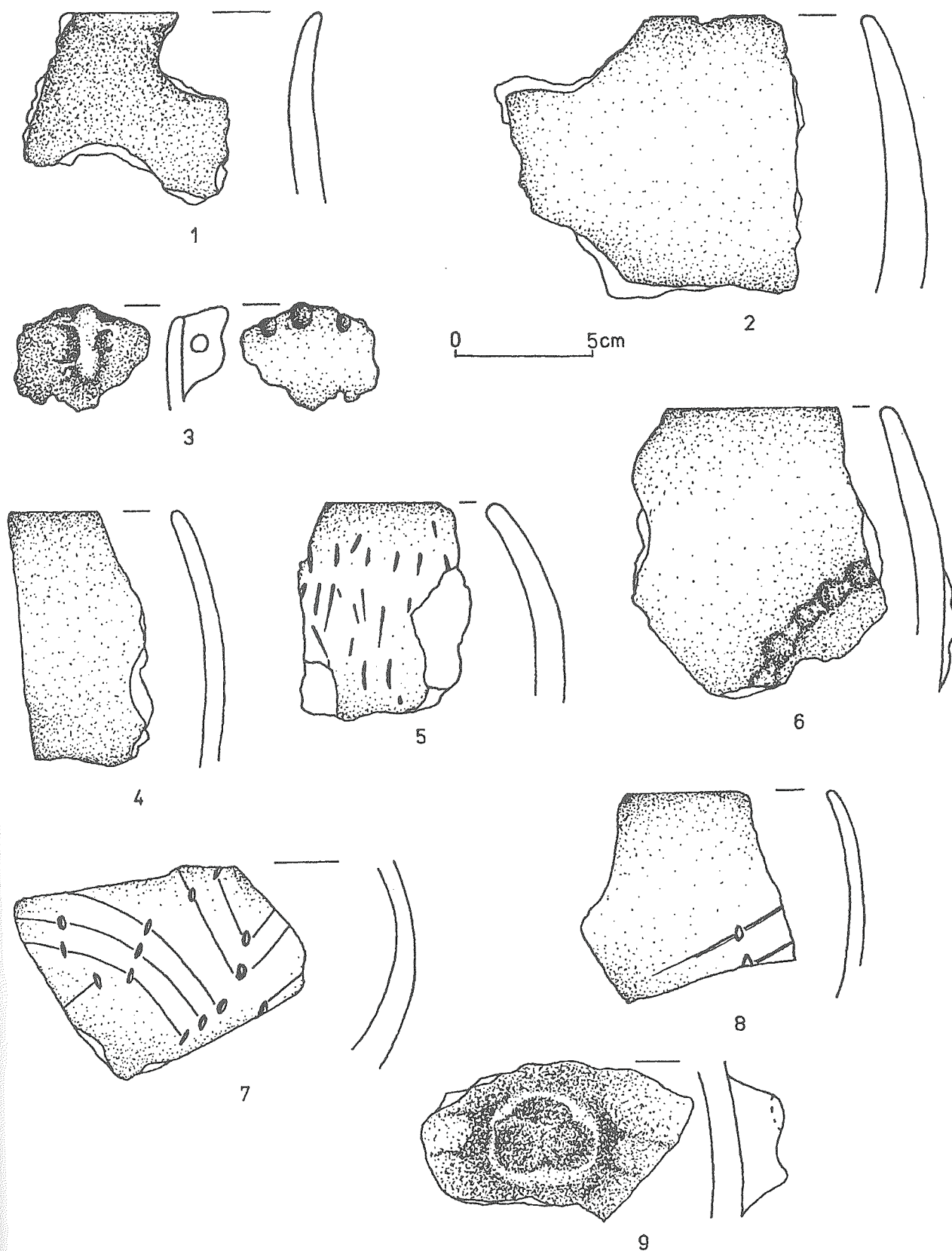
Tabl. I. Zwiężczyca, stan. 3. Ceramika z obiektu 2 (4) i 2A (1, 2) oraz z wykopu 5 (3)

Taf. I. Zwiężczyca, Fundst. 3. Keramik aus dem Objekt 2 (4) und 2A (1,2) und aus dem Grabungsschnitt 5 (3)

Табл. I. Звенчица, пам. 3. Керамика из объекта 2 (4) и 2А (1, 2) и из раскопа 5 (3)

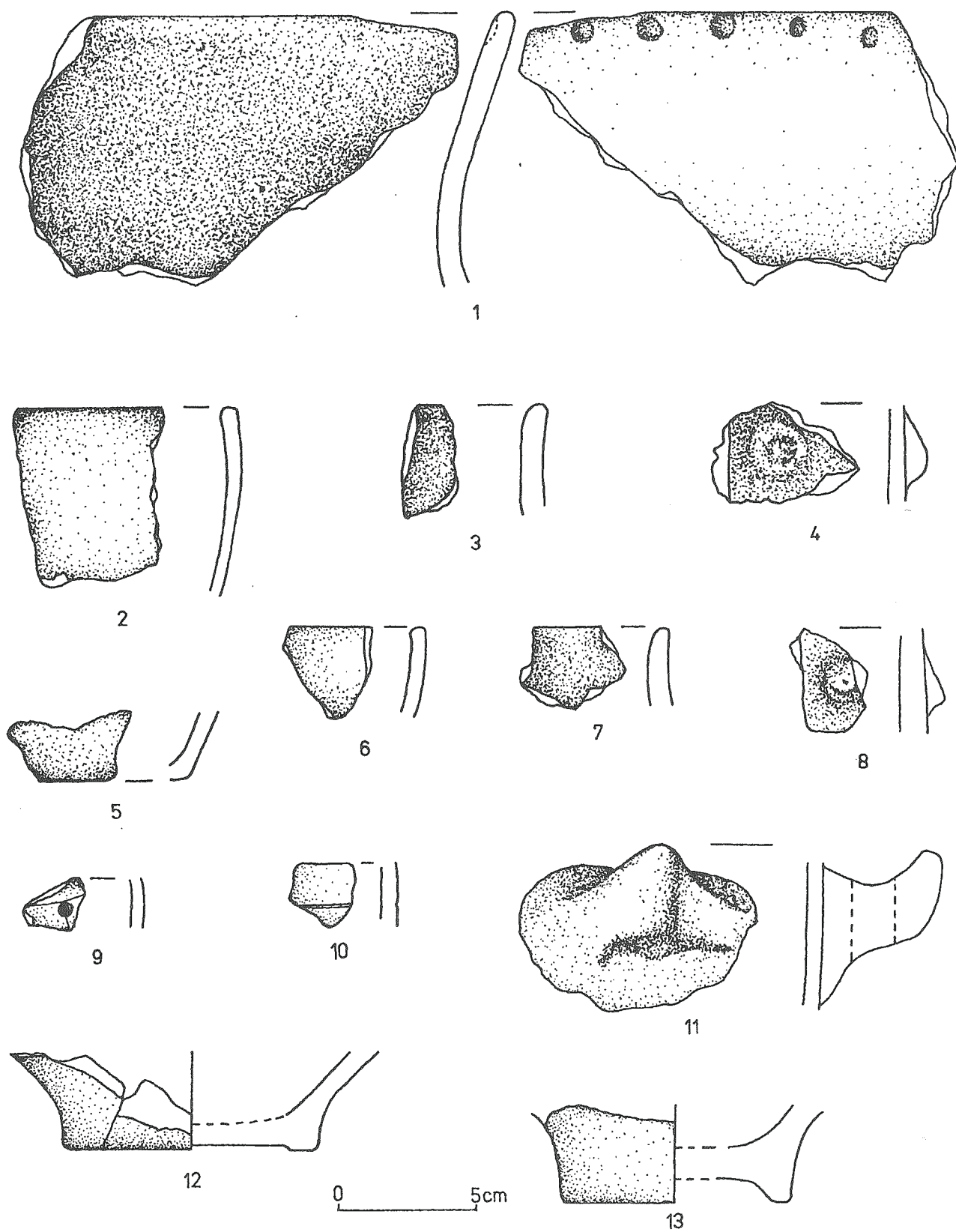
Tabl. II. Zwiczycza, stan. 3. Ceramika z obiektu 6A
 Taf. II. Zwiczycza, Fundst. 3. Keramik aus dem Objekt 6A
 Табл. II. Звенчица, пам. 3. Керамика из объекта 6А

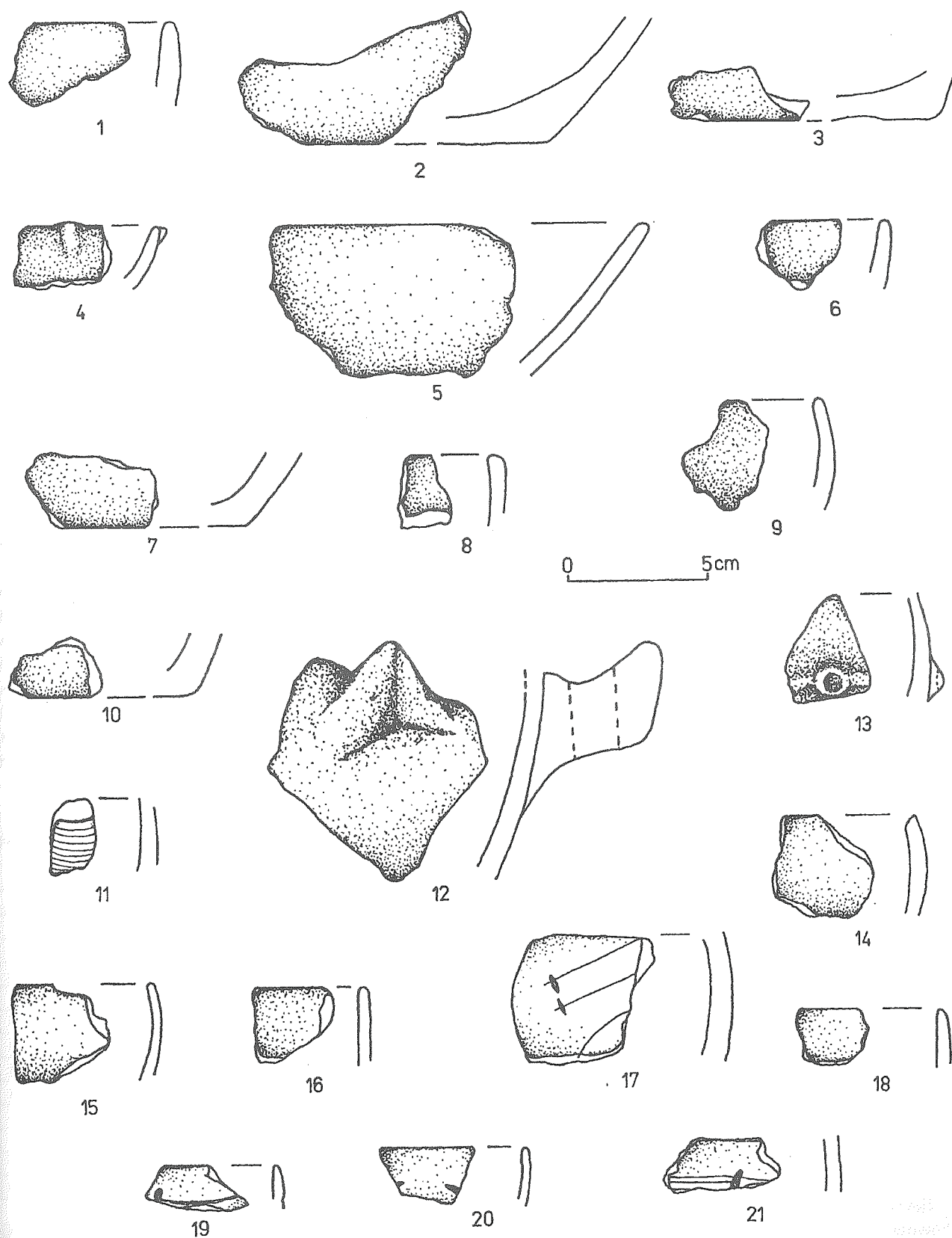
Tabl. III. Zwięczyca, stan. 3. Ceramika z obiektów: 5 (1, 3), 2 (2, 4-6, 8, 9) i 4 (7)

Taf. III. Zwięczyca, Fundst. 3. Keramik aus den Objekten: 5 (1-3), 2 (2, 4-6, 8, 9) und 4 (7)

Табл. III. Звенчица, пам. 3. Керамика из объектов: 5 (1, 3), 2 (2, 4-6, 8, 9) и 4 (7)

Tabl. IV. Zwięczyca, stan. 3. Ceramika z obiektu nr 5
 Taf IV. Zwięczyca, Fundst. 3. Keramik aus dem Objekt 5
 Табл. IV. Звенчица, пам. 3. Керамика из объекта № 5

Tabl. V. Zwięczyca, stan. 3. Ceramika z obiektów: 1 (11, 13-21) i 3 (1-10, 12)
 Taf. V. Zwięczyca, Fundst. 3. Keramik aus den Objekten: 1 (11, 13-21) und 3 (1-10, 12)
 Табл. V. Звенчица, пам. 3. Керамика из объектов: 1 (11, 13-21) и 3 (1-10, 12)

całkowicie, po uprzednim poszerzeniu wykopów nr 2, 3 i 6. Można wśród nich wyróżnić:

- dołki posłupowe – okrągłe lub owalne w rzucie poziomym i prostokątne lub „workowate” w profilach (np. obiekty: 8, 10a i b, 11, 14, 15, 16, 18a i b, 19, 23, 26, 27, 29, 30),

- jamy zasobowe (?) o regularnych zarysach, owalnych lub okrągłych i nieckowatych lub zbliżonych do trapezowatych wypełniskach, sięgające dość znacznych głębokości (nawet 1,5 m; np. obiekty: 2, 4, 5, 6a, 24; ryc. 2),

- długie, w przybliżeniu owalne jamy – obiekty nr 1 i 3 (wymiary: 380 x 150 cm i 360 x 130–180 cm); w sąsiedztwie obiektu nr 3 wystąpiły dołki posłupowe, które mogły tworzyć razem z nim funkcjonalną całość (nr 11, 19, 17, 18),

- nieregularne w rzucie poziomym i profilu jamy, będące zapewne gliniankami (np. obiekty: 25, 28, 32, 33), tworzące często zespoły jam (np. obiekty 25 i 28), podobnie jak na innych stanowiskach wczesnoneolitycznych (S. Kadrow 1990a, s. 12 n.).

W wypełniskach wystąpiła spora ilość materiału zabytkowego (np. w obiekcie 2 – 685 fr. ceramiki oraz w obiektach: 6a – 392, 4 – 386, 1 – 256) w postaci fragmentów ceramiki, polepy i wytworów krzemiennych. Cały materiał jest dosyć jednorodny i reprezentuje „południowe” kultury neolityczne (znaleziono tylko pojedyncze fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej oraz wytwory krzemienne identyfikowane z wcześniejszym lub późniejszym krzemieniarstwem – por. niżej). Już wstępna ocena źródeł ruchomych prowadzi do wniosku o obecności na stanowisku kilku horyzontów chronologicznych. Są to:

- kultura ceramiki wstęgowej rytej, w obrębie której możemy wydzielić dokładniejsze fazy chronologiczne,
- kultura malicka,
- kultura lubelsko-wołyńska ceramiki malowanej.

Kulturę ceramiki wstęgowej rytej reprezentują czarki w kształcie wycinka 1/2 (tabl. I, 3, 4) lub 3/4 kuli (tabl. I, 1). Jest to zarówno ceramika delikatna (tabl. II, 1, 5; III, 8) jak i naczynia o cechach ceramiki grubościennych (tabl. III, 2, 6). W tej grupie mieszczą się ornamenty plastyczne w postaci guzków (tabl. II, 7–8) czy listew (tabl. III, 6). Wyjątkowy charakter ma fragment z masywnym guzkiem i trzema odciskami palcowymi wewnątrz (tabl. III, 9), który zapewne można wiązać z bezpośrednimi nawiązaniem południowymi (por. S. Kadrow 1997, s. 11). Spotyka się też fragmenty dużych naczyń zasobowych z pionowo ukształtowanym wylewem, grubej roboty (tabl. II, 10, 11). W zakresie ornamentyki występują typowe wątki nutowe – linie ryte w układach łukowych lub kątowych, na których rozmieszczone są tzw. dołki nutowe (tabl. I, 3, 4; II, 9) oraz żelizowskie – linie ryte, najczęściej w układach kątowych i liniowych, z długimi nacięciami – karbami (tabl. I, 1; V, 17, 21). Poza tym można wymienić wątki palcowe (tabl. II, 1) i paznokciowe (tabl. II, 6).

Niewyraźnie rysuje się obecność materiałów (cech ?) bukowogórskich (fragment z gęsto rytymi, cienkimi liniami – tabl. V, 11).

Ceramika kultury ceramiki wstęgowej rytej wskazuje na obecność na stanowisku kilku odrębnych faz osadniczych (a więc zapewne i budowlanych). Największa grupa ceramiki

łączy się z fazą nutową. Na pewno mamy obecny jej etap klasyczny (NII), a także mniej wyraźnie zaznaczony etap wcześniejszy (NI – listwy plastyczne, naczynia z szyjkami) i późniejszy (NIII – ornament nutowy w postaci małego karbu – tabl. III, 7). Fazę kolejną, żelizowską klasyczną (ZII) reprezentują fragmenty z typowym ornamentem rytym z długimi karami (tabl. I, 1). Wstępny charakter niniejszego opracowania, połączony z małą przebadaną powierzchnią wyklucza dokładniejsze wnioskowanie. Wyróżnione fazy odpowiadają sytuacji stwierdzonej na innych stanowiskach wczesnoneolitycznych w rejonie Rzeszowa (np. S. Kadrow 1990a).

Młodsze materiały ceramiczne należą do kultury malickiej, zapewne jej klasycznej fazy oraz wyraźniej zaznaczającej się kultury lubelsko-wołyńskiej. Wśród nich można wymienić duże naczynia z wychylonym na zewnątrz kołnierzem, zdobione od wewnątrz dołkami (tabl. IV, 1), fragmenty z rożkowatymi uszkami (tabl. IV, 11; V, 10), cienkościenne misy (tabl. V, 5), w tym z guzkami na wylewie (tabl. IV, 4). Interesujący jest fragment naczynia z uszkiem pod wylewem, zdobiony od wewnątrz dołkami (tabl. III, 3). Materiały te mają analogie na stanowiskach lubelsko-wołyńskich w regionie rzeszowskim, m.in. w Łańcucie (S. Kadrow, E. Kłosińska 1989; A. Gruszczyńska, P. Mitura 2002).

Nie zaobserwowano żadnych prawidłowości co do przestrzenno-chronologicznego zróżnicowania stanowiska. Obiekty starsze występują obok młodszych.

Oprócz ceramiki pozyskano pokaźny zbiór materiałów krzemiennych – narzędzi, półwytworów i form technicznych – łącznie 306 zabytków. Dominuje surowiec jurajski i czekoladowy (łącznie stanowią ponad połowę całego zbioru), a w dalszej kolejności występują: obsydian, krzemień świeciechowski, wołyński, narzutowy i birczański (por. tabela I). Podobną strukturę surowcową stwierdzono na najbardziej znanym stanowisku neolitycznym w rejonie Rzeszowa – na Osiedlu Piastów (S. Kadrow 1990a, s. 33).

Tabela I

Struktura surowcowa wytworów krzemiennych

Surowiec	N	%
Krzemień jurajski	90	29,4
Krzemień czekoladowy	66	21,6
Obsydian	47	15,4
Krzemień świeciechowski	45	14,7
Krzemień wołyński	23	7,5
Krzemień narzutowy	7	2,3
Krzemień birczański	4	1,3
Krzemień naddniestrzański	1	0,3
Radiolaryt	1	0,3
Krzemień gościeradowski	1	0,3
Krzemień nieokreślony (w tym przepalony)	21	6,9
RAZEM	306	100,0

Niektóre zabytki krzemienne można przypisać kulturze ceramiki wstęgowej rytej (np. część drapaczy, część sierpaków, przekuwacz, wkładki na wiorach, w tej grupie dominuje surowiec jurajski), a inne kulturze lubelsko-wołyńskiej i malickiej (sierpak na półtylczaku, wierchnik, półtylczak

y jej etap
ony etap
zyjkami)
go karbu
(II) repre-
z długimi
o opraco-
wyklucza
owiadają
snoneoli-
a).
ry malic-
aznacza-
h można
z kołnie-
ragmenty
ościenne
bl. IV, 4).
wylewem,
y te mają
ionie rze-
ska 1989;

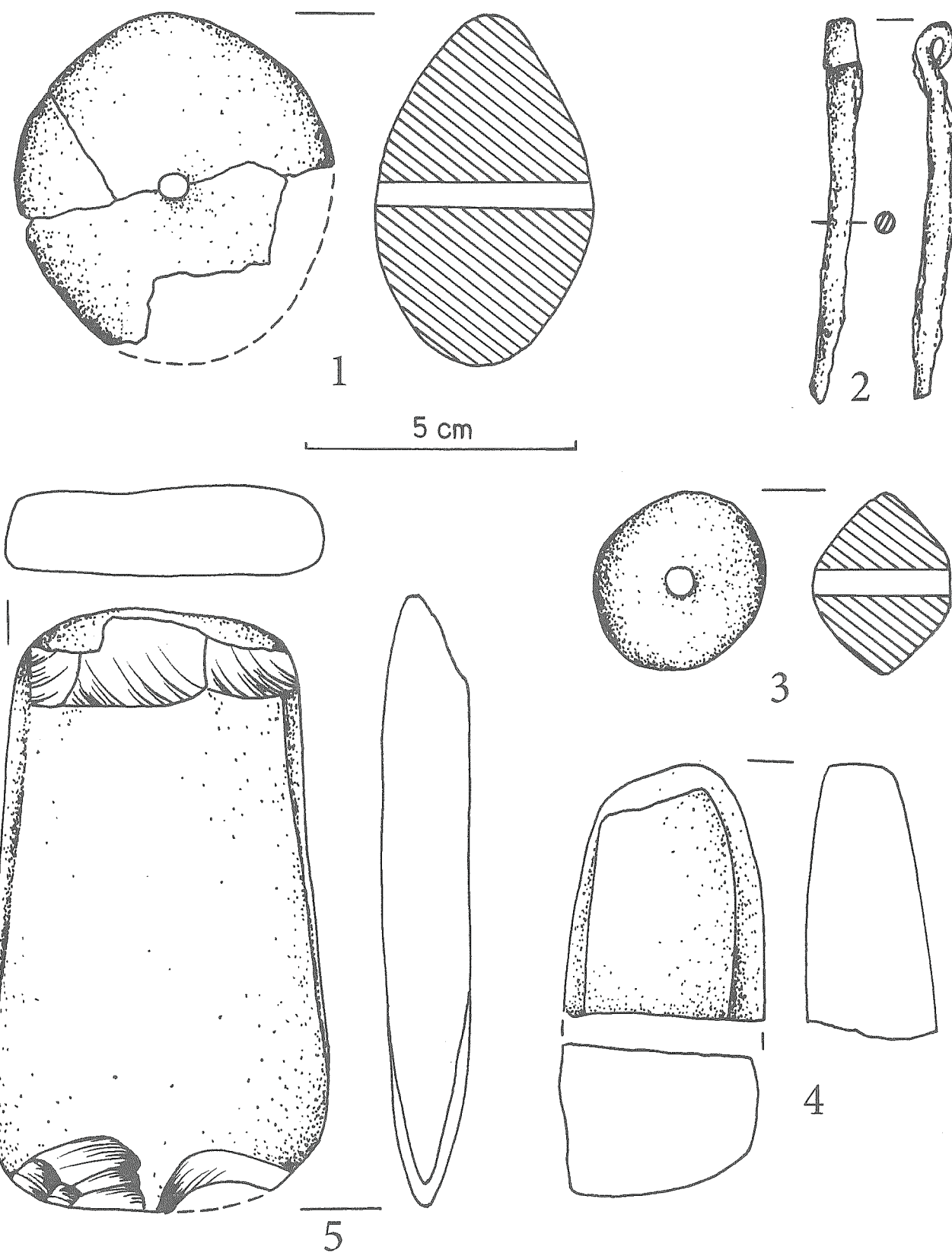
do prze-
a. Obiek-

ateriałów
nicznych
ski i cze-
zbioru),
ień świe-
tabela I).
jbardziej
zeszowa

Tabela 1

%
29,4
21,6
15,4
14,7
7,5
2,3
1,3
0,3
0,3
0,3
6,9
100,0

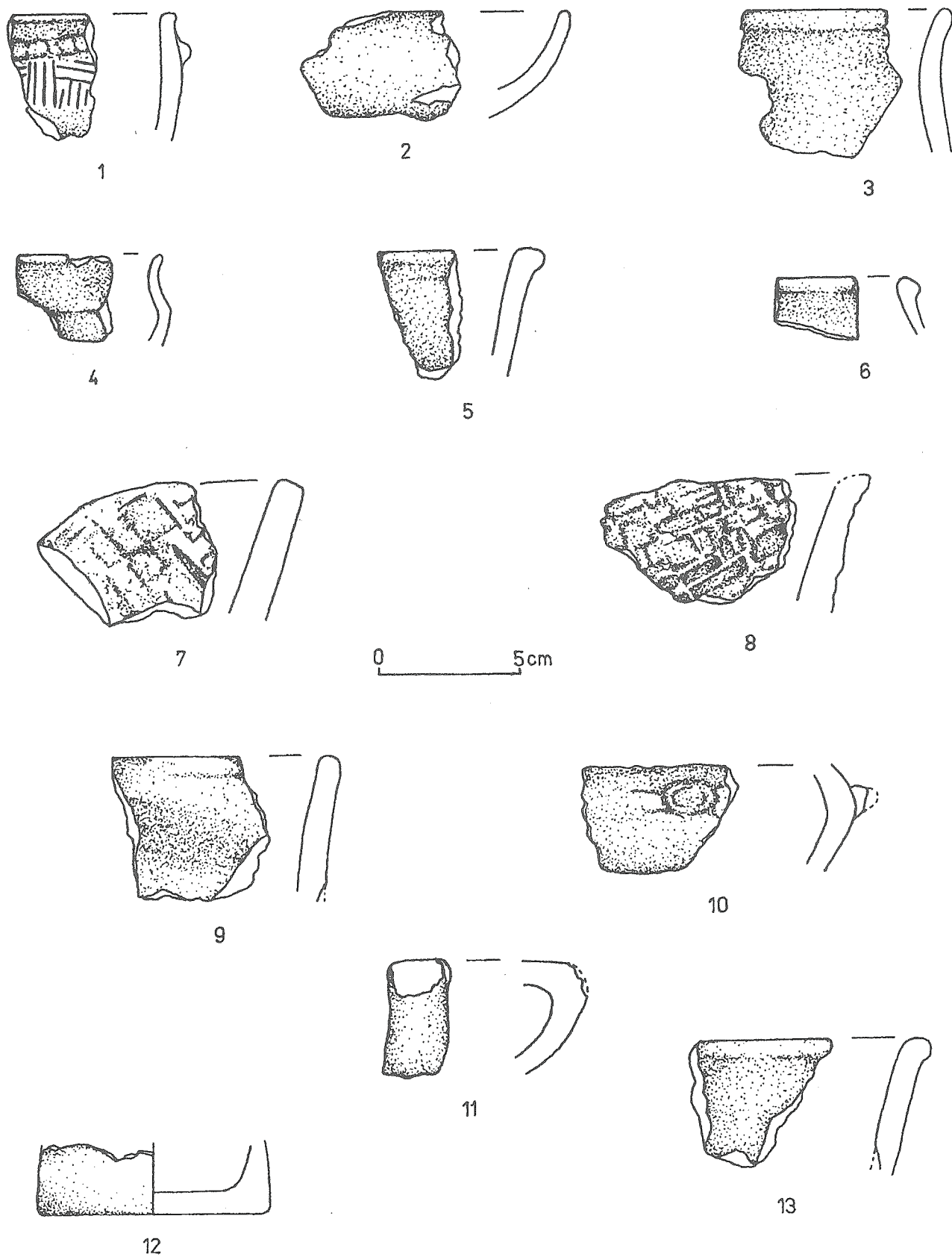
kulturze
ć sierpa-
ie domi-
półńskiej
ótylczak

Tabl. VI. Zwięczyca, stan. 3. Wybrane artefakty: obiekt 6A (1), obiekt 25 (4), obiekt 25A (5), wykop 7 (2-3); (1, 3 – glina, 2 – żelazo, 4 – kamień, 5 – łupek)

Taf. VI. Zwięczyca, Fundst. 3. Auswahl von Artefakten: Objekt 6A (1), 25 (4), 25A (5), Grabungsschnitt 7 (2-3); (1, 3 – ton, 2 – Eisen, 4 – Feuerstein, 5 – Schiefer)

Табл. VI. Звенчица, пам. 3. Выборка артефактов: объект 6А (1), объект 25 (4), объект 25А (5), раскоп 7 (2-3); (1, 3 – глина, 2 – железо, 4 – кремь, 5 – сланец)

Tabl. VII. Zwiężczyca, stan. 3. Ceramika z wykopu 7 (warstwa kulturowa)

Taf. VII. Zwiężczyca, Fundst. 3. Keramik aus dem Grabungsschnitt 7 (Kulturschicht)

Табл. VII. Звенчица, пам. 3. Керамика из раскопа 7 (культурный слой)

sko
weg
kow
tech
Pom
by k
i wi
zro

w n
zaci
głęb
(nie
wisł
w d
rasy
wsk

zona
frag
czy

nasto

mi o
głów
mate
wają
mikr
drow

w zn
zakr

wnic

Czo
1992

Gru
2002

Kad
1990

skośny, niektóre drapacze, zwłaszcza z surowca czekoladowego). Zdecydowana większość nie może być bliżej klasyfikowana na obecnym etapie badań. Są to bowiem liczne formy techniczne – odłupki, łuski oraz zabytki niecharakterystyczne. Ponadto zwracają uwagę w tym zbiorze zabytki, które można by łączyć również z wcześniejszymi kulturami – np. drapacz i wiórek z retuszem boku o pokroju mezolitycznym czy wiór z rdzenia dwupiętowego, który może się wiązać z krze-

mieniarstwem schyłkowopaleolitycznym. Prawie pewna jest w tym zbiorze obecność wytworów wczesnobrązowych – np. odłupek z rdzenia łuszczeniowego.

Na uwagę zasługują ponadto: siekierka z łupku dynowskiego (tabl. VI, 5) znaleziona w obiekcie kultury ceramiki wstęgowej rytej, fragment motyki w kształcie kopyta szewskiego (tabl. VI, 4), ciężarek gliniany (tabl. VI, 1) i fragmenty prześlików.

SEKTOR WSCHODNI

Materiał zabytkowy i bogate warstwy stwierdzono jedynie w największym wykopie, założonym w miejscu wyraźnego zaciemnienia na powierzchni. Stwierdzono, że jest to dość głębokie (do około 1 m) wypełnisko pierwotnego zagłębienia (niecki) warstwami spływowymi z wyższych partii stanowiska. Tym należy tłumaczyć brak jakichkolwiek źródeł w dwóch wykopach zlokalizowanych na samej krawędzi terasy. Materiał zabytkowy, silnie rozdrobniony i niezbyt liczny wskazuje na dwa okresy chronologiczne:

- wczesną epokę żelaza – ceramika reprezentująca zbliżoną stylistykę do tarnobrzesckiej kultury łużyckiej – m.in. fragmenty talerzy-placków (tabl. VII, 7–8), fragmenty naczyń wazowatych o gładkich powierzchniach (tabl. VII, 3,

- 10); fragmenty naczyń garnekowatych z listwami plastycznymi oraz mis (tabl. VII, 2) i czerpaków (tabl. VI, 4), a zwłaszcza szpila żelazna z główką sklepaną i zwiniętą w uszko (tabl. VI, 2), określająca chronologię na okres halszacki D (S. Czopek 1992, s. 124),

- okres wpływów rzymskich – ceramika typowa dla kultury przeworskiej – m.in. fragment stopki naczynia czernionego (tabl. VII, 12); oraz inne naczynia o „rzymskiej” technologii i cechach stylistycznych (m.in. charakterystyczne uszko – tabl. VII, 11).

W tej części stanowiska wystąpiła duża ilość rozdrobnionej, luźnej polepy, prawdopodobnie pokonstrucyjnej.

WNIOSKI

W wyniku przeprowadzonych badań można sformułować następujące wnioski:

- stanowisko będąc rozległą osadą z dobrze zachowanymi obiektami reprezentuje bardzo duże walory poznawcze, głównie w zakresie wczesnego neolitu (obiekty z licznym materiałem zabytkowym oraz warstwa kulturowa przykrywająca niektóre z nich), dobrze wpisujące się w rzeszowski mikroregion osadnictwa wczesnoneolitycznego (por. S. Kadrow 1990b; 1997, s. 6);

- sektor wschodni z osadnictwem młodszym jest już w znacznej mierze zniszczony, chociaż badania w szerszym zakresie mogłyby przynieść bardziej szczegółowe ustalenia;

- sondażowy charakter przeprowadzonych prac wyklucza wnioski w zakresie przestrzennego zorganizowania osady,

w tym obecności dużych konstrukcji słupowych, których obecność jest jednak pewna;

- stanowisko zajmuje większy obszar w porównaniu do ustaleń AZP – poszerzenia wymaga zasięg w kierunku południowym i zachodnim oraz nieco inną przynależność kulturowo-chronologiczną (znaleziono np. tylko pojedyncze fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej);

- mając na uwadze bardzo duże walory poznawcze tego stanowiska oraz ewentualne zagrożenie zniszczeniem, należy dołożyć wszelkich starań, aby badania były kontynuowane, już jako prace szerokopłaszczyznowe, najbardziej efektywne w takich przypadkach;

- stanowisko powinno być objęte stałym dozorem konserwatorskim oraz otoczone odpowiednią ochroną prawną.

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

Czopek S.

1992 *Zabytki żelazne w materiałach grupy tarnobrzesckiej*, [w:] *Ziemia polskie we wczesnej epoce żelaza i ich powiązania z innymi terenami*, Rzeszów, s. 111–126.

Gruszczyńska A., Mitura P.

2002 *Materiały kultury lubelsko-wołyńskiej w rejonie Księżyh Gór w Łańcucie*, „MSROA”, t. 23, s. 33–53.

Kadrow S.

1990a *Osada neolityczna na stan. nr 16 w Rzeszowie na Osiedlu Piastów*, „Spraw. Arch.”, t. 41, s. 9–76.

1990b *The Rzeszów Settlement Microregion in Neolithic*, „AAC”, t. 29, s. 33–70.

1997 *Osada kultury ceramiki wstęgowej rytej na stanowisku nr 3 w Rzeszowie-Staromieściu*, „MSROA”, t. 18, s. 5–27.

Kadrow S., Kłosińska E.

1989 *Obiekt kultury lubelsko-wołyńskiej ze stanowiska 10 w Łańcucie*, *woj. Rzeszów*, „Spr. Arch.”, t. 40, s. 9–25.

Bericht von den Sondierungsgrabungen auf dem multikulturellen Fundplatz Nr. 3 in Zwięczyca, Kreis Rzeszów

Zusammenfassung

Im September 2003 wurden Sondierungsgrabungen auf dem multikulturellen Fundplatz in Zwięczyca bei Rzeszów durchgeführt. Das Ziel der Grabungen war die Erkundung der Stratigraphie, der Ausbreitung und der Kulturzugehörigkeit der Fundstelle. Man hat das Areal von 240 qm erforscht, 33 Objekte und auch reiches Fundmaterial freigelegt.

In dem zentralen Sektor hat man ein paar Horizonte der frühneolithischen Besiedlung in Form von charakteristischen Objekten festgestellt wie: regelmäßige Vorratsgruben, unregelmäßige Lehmgruben und Pfostenlöcher. Die Keramik weist auf die Kultur der Stichbandkeramik auf – unter anderem typische Gefäße in Form eines Kugelausschnitts mit charakteristischer Ornamentierung (Phasen: Noten – Phase I–III und Żeliezowce – Phase II), Lublin – Wolhynien Malkeramik und etwas schwächer repräsentierte Malice – Kultur. In der reichen Sammlung der Feuersteinerzeugnisse überwiegt der Jura – Feuerstein (29,4%) und schokoladenfarbiger Feuerstein (21,6%), und weiter: Obsidian (115,4%), Świeciechów – Feuerstein (14,7%), Wolhynien – Feuerstein (7,5%), erratischer Feuerstein) (2,3%), Feuerstein aus der

Bircza – Umgebung (1,3%), Feuerstein aus den Gebieten am Dnjestr (0,3%), Radiolarit (0,3%), Feuerstein aus der Umgebung von Gościeradów (0,3%) und unbestimmter, darunter durchgebrannter Feuerstein (6,9%). Es traten auch einzelne Feuersteingegenstände mit den Zügen der spätpaleolithischen und frühbronzezeitlichen Steinmetzarbeit auf. Man hat auch einzelne Fragmente der frühmittelalterlichen Keramik aufgenommen.

Im Ostsektor hat man nur eine solifluktuive Kulturschicht festgestellt, in der man Keramik mit den Zügen der Tarnobrzeg – und Lausitzer Kultur festgestellt hat (diese Phase repräsentiert eine eiserne Rollenkopfnodeln, die die Chronologie in die frühe Eisenzeit versetzt) und der Przeworsk – Kultur aus der Römischen Zeit. Diese Schicht befand sich in einer natürlichen Bodenvertiefung.

Die durchgeführten Forschungen haben bewiesen, dass die Fundstelle eine besondere archäologische Betreuung braucht. Auf dem Fundplatz sollte man breitflächige Ausgrabungsarbeiten aufnehmen. Das ist vor allem angesichts der Gefahr, die die Ausbreitung der Stadt mit sich bringt.

Сильвестэр Чопэк, Катажина Трыбала

Результаты шурфовочных работ на многослойном памятнике № 3 в Звенчице, пов. Жешов

Резюме

В сентябре 2003 года проведены шурфовочные работы на памятнике № 3 в Звенчице около Жешова. Их целью было определение стратиграфии, границ и культурной принадлежности памятника. Исследованы 240 м² поверхности, где открыты 33 объекта и многочисленный вещевой материал.

В центральном секторе зафиксированы несколько строительных горизонтов раннеэнеолитического времени в виде характерных объектов: хозяйственные ямы правильной формы, ямы по добыче глины неправильной формы и столбовые ямки. Керамика указывает на присутствие культуры линейно-ленточной керамики, в том числе, типичные сосуды полушарой формы с характерным орнаментом (фазы: нотная I–III и железовская II), люблинско-волинской расписной керамики и слабее проявляемой малицкой культуры. Среди многочисленной коллекции кремневых изделий преобладает сырье юрское (29,4%) и шоколадное (21,6%), в последующей очередности выступают: обсидиан (15,4%), кремнь съвещеховский (14,7%), волинский (7,5%), эрратический (2,3%) бирчанский (1,3%), днестровский

(0,3%), радиоларит (0,3%), гошчерадовский (0,3%) и неопределенный, в том числе, пережженный (6,9%). Выступают также разрозненные кремневые предметы с чертами позднэнеолитического и раннебронзового кремневого производства. Выявлены еще и отдельные фрагменты раннесредневековой керамики.

В восточном секторе зафиксирован только оплывший культурный слой, в котором обнаружена керамика с чертами тарнобжегской лужицкой культуры (этот период представлен также железной булавкой с расклепанной и свернутой в ушко головкой, определяющей хронологию эпохи ранней бронзы) и пшеворской культуры римского периода. Этот слой залегал в естественном углублении на данной местности.

Предпринятые исследования подтвердили крайнюю необходимость в охране памятника, на котором следует провести широкомасштабные раскопки, что является особенно важным в виду угрозы со стороны расширяющегося пригородного строительства.